

Yttrande angående skrivelse om djurrättsextremister

Inledning

Från LRF Västra Götaland har det inkommit en skrivelse där man önskar en uppdatering och redogörelse vad som gjorts i frågan om djurrättsextremisternas aktiviteter sedan riksförbundsstämman 2019.

Redovisning

Frågan om djurrättsaktivisternas påverkan på hela lantbruksnäringen, inte bara djurhållningen faktiskt, har varit föremål för diskussion hos LRF under många år och många riksförbundsstämmor. Först en redovisning av vad som gjorts under 2018 och fram till våren 2019.

- Palle Borgström har haft två artiklar i Aftonbladet (maj och dec -18). Palle har träffat rikspolischefen två gånger, landsbygdsministrarna (Bucht och Nilsson), Justitieministern två gånger, Inrikesministern, dialogpoliser, BRÅ:s GD, SÄPO-chefen och alltid med budskap:
 - Brottskod för att få en bild över läget
 - Organisera polisverksamheten på ett annat sätt, nationell samordning/grupp
 - Gårdsplan = industriområde, det skulle innebära ”olaga intrång” vid demonstration
 - Justerad lagstiftning/ändrad tillämpning
- Frågan är uppe vid andra politikerkontakter också, såklart
- Den stora uppmärksamheten i och med GöteborgsPostens artiklar vintern -19 har gett massor av mediaförfrågningar och uttalanden i tidningar och TV

Sedan riksförbundsstämman 2019, där det beslutades att LRF ska jobba för skärpta straff och att maskeringsförbud införs, har följande genomförts.

- Ett underlag kring lagstiftningen, den politiska situationen samt hur frågan om maskeringsförbud hanterats i sju andra europeiska länder har tagits fram, *sammanfattningen bifogas i denna redovisning*
- Att lägga resurser på frågan om förändringar i lagstiftningen eller tolkningen av maskeringsförbudet är i dagsläget nedprioriterat till förmån för att få till mer kännbara straff för brottslighet kopplat till djurrättsaktioner
- Under hösten, vintern har flera politiker uppvaktats i frågan kring djurrättsaktivism. De har försetts med underlag för att förstå problematiken och för att utifrån sina möjligheter trycka på regeringen i frågan

- I mars -19 lovade justitieministern, vid möte med LRF, att tillsätta en utredning för att titta på frågan om att kunna freda gårdsplaner på lantbruk från olika typer av manifestationer. Både LRF och flera politiker har återkommande tryckt på regeringen att komma igång med den utlovade utredningen
- I maj -20 skrev Palle Borgström en debattartikel i Expressen om djurrättsplågan tillsammans med ordförandena i Jägareförbundet och Jordägareförbundet
- Vid möte mellan Palle Borgström och justitieministern 27 maj -20, meddelade ministern att utredningen tillsatts, som en internutredning på departementet
- LRF har kontakt med utredaren
- Till mötet med justitieministern 27 maj togs ett underlag fram som beskriver hur LRF menar att straffskärpningar ska kunna åstadkommas, även inom befintlig lagstiftning. Underlaget användes vid mötet och har även skickats in till justitiedepartementet.
Delar av underlaget bifogas sist i denna redovisning
- Kontakt har etablerats med Center mot våldsbejakande extremism, CVE, som lyder under BRÅ och Palle Borgström deltar på möte med dem under juni, -20

Mona Holmsten

Avdelningschef, Medlem och organisation

Anders Drottja

Krisberedskapsansvarig

Underlag maskeringsförbud, sammanfattning och slutsats

Maskeringsförbudets omfattning har diskuterats i flera omgångar hos den svenska lagstiftaren. Vid det senaste tillfället var en klar majoritet av remissinstanser för en skärpning och Polismyndighetens önskemål var tydliga och argumenten väl underbyggda. Lagrådets slutsats, att det skulle strida mot regeringsformens 2 kap 1 §, skydd mot yttrandefrihet och demonstrationsfrihet. Skyddet som den enskilde åtnjuter genom 2 kap 2 § i regeringsformen, att inte tvingas erkänna sin politiska åsikt, religionstillhörighet eller annan åsikt på det personliga planet hindras inte genom ett maskeringsförbud. Det står fortfarande var och en fritt att uttrycka sin åsikt, man får fortfarande välja om man vill demonstrera eller uttrycka sig eller ej. Europakonventionens krav i artiklarna 9 -11, utesluter inte på något sätt en möjlighet att utfärda ett generellt maskeringsförbud i lag. Det resonemang som den norska lagstiftaren för – att eftersom yttrandefriheten är så stark och det politiska engagemanget är fritt saknas skäl för maskering i samband med demonstrationer och åsiktsbildning på offentliga platser. Den som nyttjar sin frihet att yttra sig och demonstrera utför ingen kriminell handling och därför saknas en risk för lagföring eller repressalier. Istället åtnjuter denne det allmännas skydd. Det ska inte krävas totalt skyddad identitet. I sådant fall är inte grundlagsskyddet tillräckligt starkt och lagstiftaren och staten bör vidta andra åtgärder för att säkerställa yttrandefriheten i andra avseenden. Utgångspunkten bör vara att upprätthålla ordning och säkerhet och inte att tvivla på räckvidden av vår grundlag.

Huruvida det finns en möjlighet att skärpa maskeringsförbudet och förändra det idag, ganska tandlösa verktyget, är inte helt lätt att bedöma. Å ena sidan så har Polismyndigheten en sådan önskan och ett sådant behov för att kunna utföra sitt uppdrag på bästa sätt. Å andra sidan råder för tillfället en stark politisk motvilja mot att diskutera allt som kan innebära en kränkning av religionsfrihet och integritet.

Vid den senaste vändan, 2005, var utöver Polismyndigheten, tunga remissinstanser så som Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Justitiekanslern, Domstolsverket och Sveriges Domarförbund av uppfattningen att en skärpning av maskeringsförbudet inte skulle medföra ett äventyrande av regeringsformens 2 kap 1 §. Ändå kastar lagrådets kritik omkull möjligheten till ökad ordning och säkerhet vid demonstrationer och möten på offentliga platser. Lagrådet har förvisso inget veto, det har hänt att regeringen valt att bortse från lagrådets kritik. Om regeringen alltid följt lagrådets bedömning av förslag till lagar skulle vi till exempel i Sverige inte fått lagstadgad åttatimmarsdag 1919. inte avskaffat dödsstraffet 1921. inte gett kvinnan rätt att bli domare 1923 eller fått lagstadgad semester 1938. Däremot går det inte att bortse från att lagrådets ord väger tunga i förhållande till vår hur ett lagförslag förhåller sig till vår grundlag. Kanske beror det på att den politiska makten tillhörde en förhållandevis stark socialdemokratisk regering, som ändå var beroende av ett stöd från vänsterpartiet. Kanske skulle det vara möjligt att driva frågan på nytt med stöd av Polismyndigheten och det faktum att vår nuvarande regering numer även är beroende av Centern?

Ur juridisk synpunkt finns tunga argument för att skärpa maskeringsförbudet, den politiska viljan är dock mera svårtydd.

Underlag träff med justitieministern, 27 maj -20. Skärp straffen för ideologiskt motiverad brottslighet

Brott som någon begår mot en lantbrukare som har djurproduktion, som innehåller ett uttryck av fördömande eller utmålande av lantbrukaren som klandervärd på grund av sin typ av verksamhet, ska anses vara en försvårande omständighet som i sin tur påverkar brottets straffvärde oavsett brott. Graden av uttryck av fördömande ska givetvis också den värderas. Ex. Om någon i samband med att hen begår brottet ringa skadegörelse genom att exempelvis klottra ordet "mördare" på en ekonomibyggnad på ett lantbruk, bör det leda till att straffvärdet för brottet ligger i den övre delen av straffskalan eller till och med inom ramen för brottet skadegörelse. Idag är det främst värdet på det som skadats som avgör graden av ringa skadegörelse, medan brottet grov skadegörelse innehåller ett rekvisit om att en handling av särskilt hänsynslös art kan leda till att skadegörelsen klassas som grov. Om den som klottrar på ekonomibyggnaden därutöver filmar brottet och delar det på sociala medier, som ofta är ett led i att uttrycka och förmedla sitt hat mot djurproducenter, ska det ses som ett ytterligare försvårande.

Många av de brott som djurrättsaktivister begår mot lantbrukare är brott mot egendom. Djurrättsaktivister begår dessa helt mot bakgrund av sina känslomässiga övertygelser om att det är befogat då de anser att deras offer är omoraliska i och med sin yrkesverksamhet och ska bestraffas för detta trots att de bedriver lagliga verksamheter. Uppsåtet i brotten är inte bara att "förstöra eller skada någon annans egendom till men för annans rätt" (skadegörelse) eller

att "tillägna sig det" som tillhör annan vid stöld av höns eller kaniner. Uppsåtet är huvudsakligen att fördöma och uttrycka sitt förakt mot någon som förser samhället med vissa livsmedel, och därmed i viss mån även mot samhället i stort. I många brott kan det vara svårt för en åklagare att styrka uppsåt. När det kommer till brott som begås av djurrättsaktivister är det sällan en större utmaning, därför borde det uppsåt som just beskrevs kunna utgöra ett sådant som innebär ett försvårande oavsett brottsrubricering.

Vad gäller brottet olaga intrång torde det redan inom nuvarande lagstiftning rymmas, att det uppsåt som djurrättsaktivister har i samband med brottet, ska räknas som en försvårande omständighet som kan föranleda att brottet i stället rubriceras som grovt. Vad som däremot är mer svårtolkat är huruvida en gårdsplan inom lantbrukets verksamheter ska räknas som ett företag som någon olovligt tränger sig in i. Det är ju inte heller ovanligt att gårdsplanen ligger i nära anslutning till lantbrukarens privatbostad och trots att lagrummet (4kap. 6 § brottsbalken) anger "gård" i sin exemplifiering av hemfridszoner, så anser inte polis och åklagare att lantbrukares gårdsplaner är skyddade med hemfrid. Oavsett om lantbrukarens gårdsplan ligger i närheten av dennes privatbostad eller ekonomibyggnader, måste närvaron av djurrättsaktivister som uttrycker sitt kraftiga fördömande mot lantbrukarens verksamhet kunna avlägsnas och lagföras i motsvarighet till sitt uppsåt till brott. Det obehag och den känsla av otrygghet som djurrättsaktivisterna avser skapa hos lantbrukaren som person måste lagstiftaren fördöma.

Ovan sagda kring lagstiftarens fördömande av djurrättsaktivisternas uppsåt, oavsett brott, och höjandet av straffvärde leder naturligt till påföljder som är svårare och mer kännbara. Prioriteringen av brotten bör och kommer därmed att höjas av polis och åklagare vilket innebär att risken för att "åka fast" också ökar. Även om de mest framträdande djurrättsaktivisterna inte väljer att avstå från sina gärningar på grund av mer kännbara straff kommer rekryteringen till dessa grupper och nya brottslingar i kategorin att försvåras. Många som normalt sett inte är kriminella, men som sympatiserar med djurrättsrörelsen, vill inte gärna riskera att bli lagförda. Detta gäller särskilt inte till de grövre brotten som endast har fängelse i straffskalan.